

บทที่ 2

ห้องสมุดบริติชเคาน์ซิล

ประวัติความเป็นมา

ห้องสมุดบริติชเคาน์ซิล ตั้งขึ้นในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2495 ณ เชียงสะพานพุทธยอดฟ้าฯ ตรงข้ามโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยในปัจจุบัน ต่อมาเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2513 ได้ย้ายมาตั้ง ณ บริเวณสยามสแควร์ซึ่งเป็นย่านชุมนุมชนคือมี ศูนย์การค้า โรงเรียน วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยอยู่ล้อมรอบ ห้องสมุดได้ดำเนินงานจนทุกวันนี้ โดยอยู่ชั้นล่างของอาคาร สำนักงานบริติชเคาน์ซิล การจัดตั้งห้องสมุดบริติชเคาน์ซิลในประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้คือ

วัตถุประสงค์ของห้องสมุด

วัตถุประสงค์ของห้องสมุดในปัจจุบันนี้ Skinner (1987: 1) ซึ่งเป็นรองผู้อำนวยการบริติชเคาน์ซิลฝ่ายห้องสมุด ได้กำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้ห้องสมุดเป็นเสมือนตัวแทนของสำนักงานบริติชเคาน์ซิลในการดำเนินกิจการด้านสาธารณะที่จะจัดให้มีขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพพจน์การทำงานของบริติชเคาน์ซิล
2. จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นภาษาอังกฤษ และสิ่งพิมพ์ในประเทศอังกฤษ ในทุกสาขาวิชา โดยเน้นการจัดหาทรัพยากรที่ใหม่และทันสมัยที่สุด
3. จัดให้มีทรัพยากรที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการสอนภาษาอังกฤษ โดยมี วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ทันสมัยจากประเทศอังกฤษ
4. จัดบริการวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในด้านการใช้ภาษาอังกฤษให้ผู้ที่มีรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ที่บริติชเคาน์ซิลสามารถใช้ศึกษาฝึกฝนด้วยตนเอง ได้สะดวก

5. จัดให้มีวิทยากรทุกสาขาวิชาที่สนับสนุนการศึกษาให้ทันกับการพัฒนาประเทศ สาขาวิชาที่เน้นในปัจจุบัน ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ธุรกิจและคอมพิวเตอร์ ฯลฯ
6. จัดให้มีหนังสืออ้างอิงให้มากพอที่จะให้บริการตอบคำถามที่เกี่ยวกับ ประเทศอังกฤษ และข้อมูลในด้านสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่พิมพ์ในอังกฤษให้ได้โดยมีประสิทธิภาพ
7. จัดให้มีข้อมูลด้านการศึกษาในประเทศอังกฤษ ในระดับต่าง ๆ ทุก สาขาวิชาเพื่อบริการข้อมูลการศึกษาให้แก่ผู้ที่จะไปศึกษาในประเทศอังกฤษ ตลอดจนจัดให้มี ภาพแสดงและจัดฉายวีดีโอเกี่ยวกับการศึกษาของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ
8. จัดให้มีนวนิยายที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นเสมือนตัวแทนนวนิยายของ อังกฤษ ให้มากพอควร
9. จัดให้มีหนังสือภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับประเทศไทยที่ผู้ใช้โดยทั่ว ๆ ไป สนใจ
10. จัดให้มีข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ที่สนับสนุนการทำงานของ เจ้าหน้าที่บริติชเคาน์ซิล

การบริหารงาน

ห้องสมุดบริติชเคาน์ซิลเป็นหน่วยงานหนึ่งของสำนักงานบริติชเคาน์ซิล ขึ้นตรงต่อ ผู้อำนวยการบริติชเคาน์ซิล การบริหารงานภายในห้องสมุดจะมีผู้ช่วยผู้อำนวยการบริติช เคาน์ซิลซึ่งเป็นชาวอังกฤษจะเป็นหัวหน้าในการดำเนินงานวางแผนงาน จัดหาหนังสือ ตลอดจนแนะนำและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในอันที่จะปรับปรุงการทำงานในห้องสมุดให้มี ประสิทธิภาพ

งบประมาณและรายได้

ในแต่ละปีห้องสมุดได้รายได้ค่าใช้จ่ายในการซื้อหนังสือวารสารและวัสดุอุปกรณ์ ต่าง ๆ จากสำนักงานใหญ่ซึ่งอยู่ในประเทศอังกฤษเป็นเงินที่ได้ประจำเป็นจำนวนที่ไม่แน่นอน งบประมาณของบริติชเคาน์ซิลได้จากกระทรวงการต่างประเทศของประเทศอังกฤษ นอก

จากนั้นบริติชเคาน์ซิลยังมีรายได้จากการสอนภาษาอังกฤษและเงินบริจาคของหน่วยงาน เอกชนต่าง ๆ

บุคลากร

บุคลากรที่ปฏิบัติงานซึ่งเป็นคนไทยมี 6 คน ประกอบด้วยบรรณาธิการ 1 คน และผู้ช่วยบรรณาธิการ 5 คน ทั้งนี้ยังมีผู้ช่วยผู้อำนวยการบริติชเคาน์ซิลซึ่งเป็นชาวอังกฤษ สับเปลี่ยนมาดูแลและควบคุมการดำเนินงานห้องสมุดโดยตรง

อาคารและการจัดเก็บทรัพยากร

ห้องสมุดบริติชเคาน์ซิลมีพื้นที่ประมาณ 148 ตารางเมตร เป็นรูปวงรีมีที่สำหรับ นั่งอ่านจำนวนประมาณ 34 ที่นั่ง ซึ่งจะมีแผนผังของห้องสมุดแสดงไว้ในภาคผนวก ก

การจัดหาทรัพยากรและการจัดหมู่หนังสือ

ห้องสมุดมีนโยบายในการจัดหาทรัพยากรดังต่อไปนี้ คือ (The British Council 1989: 3)

1. จัดหาหนังสือที่มีผู้แต่งเป็นชาวอังกฤษและนิพนธ์โดยสำนักพิมพ์ที่อยู่ในประเทศ อังกฤษหรือเป็นหนังสือที่พิมพ์ในประเทศที่อยู่ในเครือจักรภพอังกฤษ
2. เน้นการจัดหาหนังสือวิชาภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิชาการธุรกิจ
3. ระดับของหนังสือที่จัดซื้อต้องเป็นหนังสือที่อยู่ในระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และปริญญาตรี ไม่ควรซื้อหนังสือที่มีระดับสูงกว่าปริญญาตรี นอกจากกรณีพิเศษ
4. ควรซื้อหนังสือที่พิมพ์เป็นฉบับปกอ่อน
5. ไม่ควรซื้อหนังสือซ้ำกันหลายเล่ม

6. ไม่จัดหาหนังสือที่เน้นการวิจารณ์ทางการเมืองเกี่ยวกับประเทศไทย
ใดประเทศหนึ่ง
7. หนังสือหรือทรัพยากรที่จัดหามาในทุกประเภทจะต้องมีเนื้อหาที่ไม่ขัดต่อ
ขนบธรรมเนียมประเพณีของประเทศไทย
8. จัดหาหนังสืออ้างอิง และหนังสือคู่มือต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการให้บริการ
แก่ผู้ใช้ห้องสมุด โดยคำนึงถึงการจัดหาหนังสือให้มีคุณค่าและเหมาะสมกับผู้ใช้ทุกประเภท

สำหรับการจัดหมู่และทำบัตรรายการทางสำนักงานใหญ่ของห้องสมุดบริติชเคาน์ซิล
ที่เมืองลอนดอน ได้จัดบริการทำบัตรรายการรวม (Global Cataloguing Service-GCS)
ให้กับห้องสมุดสาขาในประเทศต่าง ๆ โดยจะส่งบัตรรายการสำเร็จรูปพร้อมกับเลขหมู่ของ
หนังสือมาในรูปแบบของ ไมโครฟิช และบัตรรายการเป็นรูปเล่มตามรายการที่ห้องสมุดที่ได้สั่งซื้อ
ในแต่ละครั้งมาให้ในทุก 2-3 เดือน เลขหมู่ที่ใช้เป็นเลขหมู่ระบบคณนิยมของคิวอี้

ประเภทของทรัพยากร

จากการสำรวจประจำปีของห้องสมุดบริติชเคาน์ซิลเมื่อเดือนเมษายน 2530
ห้องสมุดมีทรัพยากรประเภทต่าง ๆ ดังนี้ คือ หนังสือ 26534 เล่ม วารสารที่บอกรับ
ประจำ 80 ชื่อเรื่อง วารสารที่ได้รับการบริจาค 47 รายการ หนังสือพิมพ์ที่บอกรับประจำ
10 ชื่อเรื่อง โสตทัศนวัสดุต่าง ๆ ได้แก่ เทปทั่ว ๆ ไป เทปเพลงและเทปด้านวรรณคดีมี
จำนวน 700 ตลับ เทปฝึกภาษาอังกฤษมี 400 ตลับ เทปวีดีโอ 69 ตลับ

เวลาเปิดทำการ

ห้องสมุดเปิดทำการตั้งแต่วันอังคารถึงวันเสาร์ ปิดวันอาทิตย์ วันจันทร์ และ
วันหยุดราชการ

เวลาเปิดบริการ สำหรับวันอังคาร พุธ ศุกร์ เวลา 10.00-19.00 น.

วันพฤหัสบดี เวลา 11.00-19.00 น.

วันเสาร์ เวลา 10.00-17.00 น.

บริการของห้องสมุด

บุคคลทั่ว ๆ ไปสามารถมาอ่านหนังสือ วารสารและหนังสือพิมพ์ที่มีอยู่ในห้องสมุดได้ตลอดเวลาทำการ ส่วนผู้ที่ต้องการใช้บริการต่าง ๆ ได้แก่ ยืมหนังสือ ฟังเทป และดูวีดีโอต้องสมัครเป็นสมาชิกรายละเอียดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิก ดูได้จากระเบียบการใช้ห้องสมุดบริติชเคาน์ซิล ซึ่งแสดงไว้ในภาคผนวก ข. บริการต่าง ๆ ที่ห้องสมุดจัดไว้บริการ ได้แก่

1. บริการจ่าย-รับ เป็นบริการที่ทางห้องสมุดอนุญาตให้ผู้ใช้ห้องสมุดยืมทรัพยากรประเภทต่าง ๆ ไปอ่านหรือฟังนอกห้องสมุดได้ ซึ่งได้แก่ หนังสือยืมได้ 4 เล่ม กำหนด 3 สัปดาห์ เทปทั่ว ๆ ไป เทปเพลงและเทปด้านวรรณคดียืมได้ 1 ตลับ กำหนดยืมได้นาน 1 สัปดาห์ ส่วนเทปสำหรับฝึกภาษาอังกฤษและเทปวีดีโอใช้เฉพาะในห้องสมุดเท่านั้น

2. บริการยืมระหว่างห้องสมุด เป็นบริการที่ทางห้องสมุดให้ความสะดวกแก่ผู้ใช้ในการยืมหนังสือที่ห้องสมุดไม่มีทั้งภายในประเทศและห้องสมุดในประเทศอังกฤษ สำหรับการยืมระหว่างห้องสมุดในประเทศอังกฤษผู้ที่ต้องการยืมหนังสือจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการยืม และระยะเวลาที่ให้ยืมจะเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของห้องสมุดผู้ที่ให้ยืมเป็นหลัก

3. บริการจองหนังสือและ โสตทัศนวัสดุ ห้องสมุดเปิดโอกาสให้ผู้ใช้ห้องสมุดแจ้งความประสงค์ในการจองหนังสือที่ห้องสมุดมีไว้บริการแต่มีผู้ใช้คนอื่น ได้ยืมไปแล้ว ผู้ใช้ที่ต้องการหนังสือสามารถแสดงความจำนงในการจองได้ ทางห้องสมุดจะแจ้งให้ผู้จองทราบหลังจากที่ได้รับหนังสือคืนในทันที โดยกำหนดให้ผู้จองมารับภายใน 1 สัปดาห์ ถ้าเกินระยะเวลาดังกล่าวหนังสือและ เทปเหล่านั้นก็จะนำออกบริการให้แก่ผู้ใช้คนต่อไป

4. บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า ห้องสมุดจะจัดให้มีเจ้าหน้าที่บริการช่วยเหลือผู้ที่ต้องการหาข้อมูลต่าง ๆ ตลอดเวลาเปิดทำการผู้ใช้บริการอาจมาติดต่อสอบถามได้ทาง โทรศัพท์ ทางจดหมาย หรือมาด้วยตนเอง

5. บริการให้คำแนะนำปรึกษาด้านการเรียนการสอน ในประเทศอังกฤษ ห้องสมุดจัดให้มีเจ้าหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือในการหาข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาในระดับต่าง ๆ ทุกสาขาวิชา พร้อมกันนี้ทางห้องสมุดได้จัดฉายวิดีโอที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอน สถานที่เรียน วิชาที่เปิดสอน และสิ่งอำนวยความสะดวกของสถาบันต่าง ๆ เหล่านั้นแก่ผู้ที่จะไปศึกษา

6. บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด เป็นบริการที่ห้องสมุดจัดขึ้นเพื่อช่วยผู้ใช้ห้องสมุดให้สามารถค้นหาสิ่งที่ตนต้องการ ได้ด้วยตนเองห้องสมุดได้จัดเจ้าหน้าที่แนะนำการใช้ห้องสมุดให้กับผู้ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษที่บริติชเคาน์ซิลเป็นประจำ และบริการแนะนำการใช้ห้องสมุดแก่บุคคลทั่ว ๆ ไปซึ่งแจ้งความประสงค์ไว้ต่อห้องสมุด เจ้าหน้าที่จะนำชมแหล่งจัดเก็บทรัพยากรของห้องสมุด อธิบายวิธีการใช้เครื่องมือเครื่องช่วยค้นและบริการต่าง ๆ ตลอดจนระเบียบการใช้ห้องสมุด

7. บริการนิทรรศการหนังสือใหม่ เป็นการแนะนำหนังสือใหม่ที่น่าสนใจโดยจัดแสดงให้ผู้ใช้ได้ชมเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ซึ่งในระหว่างนั้นผู้มีความประสงค์ต้องการใช้สามารถยืมได้

8. บริการถ่ายเอกสาร ผู้ใช้สามารถถ่ายเอกสารซึ่งไม่สามารถยืมออกไปจากห้องสมุดได้ เช่น หนังสืออ้างอิง หนังสือพิมพ์ วารสารและนิตยสารต่าง ๆ

งานวิจัยเกี่ยวกับห้องสมุดบริติชเคาน์ซิลในประเทศต่าง ๆ

จากการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยของห้องสมุดบริติชเคาน์ซิลในประเทศต่าง ๆ ปรากฏว่ามีไม่มากนักส่วนมากจะเป็นการสำรวจการใช้ภายในห้องสมุดเพื่อรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบและ ไม่เป็นที่เปิดเผยเท่าที่สำรวจพบมีดังต่อไปนี้ คือ

Sim (1988: 1-9) บรรณารักษ์ของห้องสมุดบริติชเคาน์ซิล ที่ประเทศมาเลเซีย ได้ทำการสำรวจการใช้ห้องสมุดบริติชเคาน์ซิล เมื่อเดือนสิงหาคม-เดือนกันยายน ค.ศ. 1987 วัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อสำรวจการใช้ห้องสมุดของผู้ใช้ พฤติกรรมในการใช้ห้องสมุด การใช้และความต้องการใช้ทรัพยากรของห้องสมุด

Sim ได้แจกแบบสอบถามจำนวน 2,000 ฉบับ ให้แก่สมาชิกห้องสมุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 666 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้มีอายุระหว่าง 19-25 ปี มากที่สุด เป็นผู้กำลังศึกษา 56 เปอร์เซ็นต์ และ ไม่ใช่ นักศึกษา 44 เปอร์เซ็นต์ มาใช้ห้องสมุดอย่างน้อย 1 ครั้ง ใน 1 เดือน (36 เปอร์เซ็นต์) ระยะเวลาที่ใช้ห้องสมุดแต่ละครั้งนาน 1-2 ชั่วโมง (49 เปอร์เซ็นต์) วัตถุประสงค์ในการมาใช้ห้องสมุดมากที่สุดเพื่อทำการค้นคว้าวิจัย 62 เปอร์เซ็นต์ ประเภทของทรัพยากรที่ใช้มากที่สุดคือหนังสือ (ที่ไม่ใช่นวนิยาย) 82 เปอร์เซ็นต์ และใช้เครื่องฟังเทปมากที่สุด 30 เปอร์เซ็นต์ ผู้ใช้ต้องการยืมวีดีโอเทปกลับบ้านและสนใจวีดีโอเทปที่เกี่ยวกับด้านสารคดีมากที่สุด (60 เปอร์เซ็นต์) นอกจากนี้ผู้ใช้ต้องการให้ขยายห้องสมุด เพิ่มจำนวนที่นั่ง เพิ่มจำนวนหนังสือใหม่ ๆ และเทปใหม่ ๆ

บรรณาธิการของห้องสมุดบริติชเคาน์ซิลที่เมืองโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ได้ทำการสำรวจห้องสมุดเมื่อวันที่ 5-9 ธันวาคม ค.ศ. 1983 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการใช้ห้องสมุด ความพึงพอใจของผู้ใช้ในการใช้ทรัพยากรห้องสมุด ผลการสำรวจพบว่าผู้มาใช้ห้องสมุดโดยเฉลี่ยวันละ 94 คน ซึ่งส่วนมากเป็นชาวญี่ปุ่น (70 เปอร์เซ็นต์) ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นครู รองลงมาเป็นผู้กำลังศึกษา ผู้ใช้มีความถี่ในการมาใช้ห้องสมุด มากกว่า 1 ครั้งภายใน 1 เดือน วัตถุประสงค์ในการมาใช้ห้องสมุด เพื่อยืมหนังสือมากที่สุด (47.6 เปอร์เซ็นต์) รองลงมาเพื่ออ่านหนังสือพิมพ์ วารสารและนิตยสาร (37.4 เปอร์เซ็นต์) ผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้หนังสืออ้างอิงมากที่สุด สาขาวิชาที่สนใจมากที่สุดคือ ภาษาศาสตร์ และประวัติศาสตร์ The British Council (1983: 1-8)

Balasubramanian และ Biswas (1982: 227) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการอ่านของผู้ใช้ห้องสมุดบริติชเคาน์ซิลที่เมืองเดลี ในประเทศอินเดียโดยมุ่งศึกษาถึงแนวโน้มของการอ่านหนังสือของผู้ใช้ที่ยืมไปในช่วงระหว่างวันที่ 28 มกราคมถึงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1980 ในวันจันทร์ พุธ ศุกร์ และวันเสาร์ ผลงานวิจัยพบว่าห้องสมุดมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ใช้กลุ่มใหญ่ที่สุด ได้แก่ นักเรียน นักศึกษาและประเภทของทรัพยากรห้องสมุดที่ผู้ใช้ต้องการมากที่สุด ได้แก่ นวนิยายสมัยใหม่ซึ่งผลของการวิจัยมีประโยชน์ต่อการจัดหาและเลือกหนังสือเข้าห้องสมุด

Biswas (1982: 347) ได้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงห้องสมุดบริติชเคาน์ซิล ณ เมืองเดลี โดยมุ่งศึกษาเฉพาะในเรื่องของการย้ายห้องสมุด การซ่อมแซมย้ายอาคารที่ชำรุดและหาวิธีการจัดห้องสมุดให้มีเนื้อที่ใช้ประโยชน์อื่นได้มากขึ้น โดยศึกษาวิธีย้ายห้องสมุดจากชั้นที่ 2 มาสู่ชั้นแรกของอาคารเมื่อปี ค.ศ. 1979 และได้วางแผนอาคารห้องสมุดที่จะ

ปรับปรุงใหม่ พร้อมทั้งกำหนดให้มีวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จะติดตั้งในห้องสมุดอย่างสมบูรณ์แบบ

ห้องสมุดบริติชเคาน์ซิลที่ประเทศอินเดีย มีจำนวนทั้งหมด 13 แห่ง โดยมีห้องสมุดบริติชเคาน์ซิลที่เมืองเดลี เป็นห้องสมุดกลางและมีห้องสมุดสาขาที่เมืองบอมเบย์กัลกัตตาและที่เมืองมัทราส (Madras) (The British Council 1986: 66)

Ramskov (1986: 345) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับห้องสมุดบริติชเคาน์ซิลที่เมืองโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์กซึ่งขณะนั้นห้องสมุดประสบปัญหาการถูกตัดงบประมาณค่าใช้จ่าย การดำเนินงานวิจัยมุ่งศึกษาถึงการใช้งบประมาณของผู้ใช้ที่เป็นสมาชิกในด้านประเภทและเนื้อหาวิชาที่ใช้ โดยได้สำรวจผู้ใช้ 1,500 คน ผลงานวิจัยพบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดใช้หนังสือนวนิยายและหนังสือชีวประวัติของบุคคลสำคัญ มากกว่าสาขาอื่น ๆ ผู้ใช้ที่เป็นผู้อพยพลี้ภัยมาสู่ประเทศเดนมาร์ก เป็นผู้ใช้กลุ่มใหญ่ที่มีความสนใจมากในด้านภาษาและวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับภาษา ห้องสมุดมีทรัพยากรต่าง ๆ ดังนี้ คือ มีหนังสือ 8,000 เล่ม วารสารและนิตยสาร 60 รายการหนังสือพิมพ์ 4 ฉบับ และมีแผ่นเสียงไม่มากนัก

อันนี้นอกจากผลงานวิจัยดังกล่าวแล้ว ยังปรากฏรายงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนเรื่องของผู้วิจัยได้แก่ รายงานของ Armstrong (1987: 1-14) ซึ่งเป็นที่ปรึกษาห้องสมุดบริติชเคาน์ซิลทางภาคพื้นยุโรป ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการสำรวจความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดได้เสนอแนวทางการสำรวจห้องสมุดทางภาคพื้นยุโรปตะวันตก เนื่องจากได้ปรากฏผลรายงานว่าห้องสมุดบางแห่งมีการดำเนินงานไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ใช้งบประมาณอย่างไม่ประหยัดและไม่ก่อประโยชน์ต่อห้องสมุด ห้องสมุดบางแห่งมีทรัพยากรมากแต่มีผู้น้อยและบางแห่งไม่เคยสำรวจความต้องการของผู้ใช้เลยจึง ทำให้มีการใช้ทรัพยากรไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ซึ่ง Armstrong ได้เสนอให้ห้องสมุดในแต่ละแห่งสำรวจความต้องการของผู้ใช้ ทาวิธีการดำเนินงานให้เหมาะสมและใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการตลอดจนเสนอให้มีการปรับปรุงห้องสมุดโดยใช้ยุทธวิธีทางการตลาด ซึ่งการตลาดในที่นี้ไม่ได้หมายถึงกิจกรรมที่เกี่ยวกับรายได้ แต่หมายถึงวิธีการสำรวจลูกค้าคือผู้ใช้ห้องสมุดว่าเป็นใครบ้าง มีความต้องการอะไรจากห้องสมุด และห้องสมุดควรพิจารณาในสิ่งที่ผู้ใช้มีความต้องการมากเป็นอันดับแรก เตรียมวิธีใหม่ ๆ ทั้งหมดเพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้รวมถึงการขยายกิจกรรมในการทำงานทางด้านสาธารณชน โดยปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถตามที่รับผิดชอบ รายงานผลของการเสนอแนะเรื่องการสำรวจห้องสมุดบริติชเคาน์ซิลทางภาคพื้นยุโรปนี้เป็นการแสดงให้เห็นห้องสมุดมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชุมชนที่ห้องสมุดนั้นตั้งอยู่ ถ้าห้องสมุดไม่สามารถสนอง

ความต้องการของผู้ใช้ได้ ท้องสมุทนั้นก็ จะไม่สามารถเปิดทำการได้อีกต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับ เรื่องการใช้และความต้องการใช้ทรัพยากร
ท้องสมุทประชาชนในประเทศไทยที่ดำเนินงานโดยชาวต่างประเทศ ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย
เท่าที่ปรากฏมีเพียง 1 เรื่อง ได้แก่ผลงานวิจัยของมาลี พาณิชกุล (2523) วิจัยเรื่องงาน
บริการของท้องสมุทสถาบันสอนภาษาเอ ยู เอ และท้องสมุทสาขา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ
ศึกษาในด้านการบริการประเภทต่าง ๆ ตลอดจนศึกษาเปรียบเทียบจำนวนผู้ใช้บริการกับ
จำนวนสิ่งพิมพ์และวัสดุอุปกรณ์ซึ่งบางส่วนของงานวิจัย ได้ศึกษาถึงความต้องการของผู้ใช้บริการ

ผลของการวิจัยของมาลี พาณิชกุลพบว่า ผู้ใช้ท้องสมุทส่วนใหญ่เป็นนักเรียน
นักศึกษา วัตถุประสงค์ของผู้ใช้ท้องสมุทเพื่อศึกษาหาความรู้ให้ทันต่อเหตุการณ์ ผู้ใช้ส่วนใหญ่
ของทุกอาชีพแสดงความคิดเห็นว่ามีความต้องการใช้หนังสือวิชาการมากที่สุด โดยเฉพาะสาขา
สภาพแวดล้อมเกษตรกรรม วิทยาศาสตร์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความต้องการ
อันดับรองลงมาคือต้องการหนังสือสารคดีทั่ว ๆ ไป ผลจากการสำรวจในด้านทรัพยากรท้อง
สมุททุกแห่งพบว่าผู้ใช้มีหนังสือที่ต้องการในระดับปานกลาง หนังสือวิชาการไม่ค่อยทันสมัย
ค่อนข้างเก่าและท้องสมุทสาขามีหนังสือไม่ครอบคลุมทุกสาขา สำหรับผู้ใช้ท้องสมุทสถาบัน
สอนภาษา เอ ยู เอ ปรากฏว่าผู้ใช้มีความต้องการใช้โสตทัศนวัสดุประเภทเทปบันทึกเสียง
และเทปวีดีโอมากขึ้น ไม่เพียงพอกับการให้บริการ ท้องสมุทสาขาบางแห่งไม่มีตู้ฟังในการชม
โทรทัศน์จำเป็นต้องเปิดเสียงดัง เป็นการรบกวนผู้กำลังอ่านหนังสือ นอกจากนี้ผู้ใช้มีความ
เห็นว่า อาคารท้องสมุทสถาบันสอนภาษา เอ ยู เอ เหมาะสมเป็นท้องสมุทมาก มีผู้ใช้มาก
หลังเลิกงาน ส่วนอาคารท้องสมุทสาขาเหมาะสมเป็นท้องสมุทปานกลางมีเนื้อที่ค่อนข้าง
คับแคบมีจำนวนที่นั่งน้อยมากไม่ค่อยมีผู้นิยมไปใช้บางแห่งตั้งอยู่ห่างจากย่านชุมนุมชนมาก
และไม่มีรถเมล์วิ่งผ่านจะมีผู้ใช้น้อย

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับการใช้และความต้องการใช้ทรัพยากรท้องสมุทในประ
เทศและต่างประเทศ ส่วนมากจะทำการศึกษาวิจัยในท้องสมุทมหาวิทยาลัย ท้องสมุทเฉพาะ
และศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ใช้บางกลุ่ม เช่น กลุ่มนักศึกษา กลุ่มอาจารย์ หรือศึกษาการใช้ควบ
คู่กับความ ต้องการด้านบริการของท้องสมุท ส่วนการวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้และความต้องการ
ใช้ทรัพยากรท้องสมุทประชาชนในประเทศไทยยังไม่มีการศึกษาวิจัยโดยตรง ส่วนมากจะเป็น
การศึกษาในด้านการใช้ท้องสมุทและงานบริการของท้องสมุทเท่านั้น ซึ่งในที่นี้จะนำเสนอในส่วน

ที่เกี่ยวข้องในด้านการใช้ของห้องสมุดประชาชนเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร มาพิจารณา
ใน 3 ประเด็นคือ

1. สถานภาพของผู้ใช้ห้องสมุด
2. การใช้
3. ประเภทและเนื้อหาของทรัพยากรที่ใช้

1. สถานภาพของผู้ใช้ห้องสมุด

จากการศึกษาผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นชายมากกว่าหญิง จากผลการวิจัยของ รุ่งฤดี สุคนักรบ (2529) เรื่องความพึงพอใจในด้านวัสดุการอ่านของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนลุมพินี ผลการวิจัยนี้ตรงกับผลงานวิจัยของ จินตนา เจียมพิทักษ์วงศ์ (2527) เรื่องลักษณะเฉพาะบุคคลของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนในกรุงเทพมหานครกับการอ่าน และงานวิจัยของสุรางค์ กุณวงศ์ (2517) เรื่องการประเมินผลปฏิบัติงานของห้องสมุดประชาชนของกรุงเทพมหานคร

ส่วนในเรื่องเกี่ยวกับอายุของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนส่วนมากจะมีอายุระหว่าง 20-29 ปี จากผลการวิจัยของ รุ่งฤดี สุคนักรบ (2529) เรื่องความพึงพอใจในด้านวัสดุการอ่านของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินีและของสุดใจ เพ็ชรศิริ (2523) เรื่องการศึกษาทัศนคติของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของ จินตนา เจียมพิทักษ์วงศ์ พบว่าผู้ใช้มีอายุระหว่าง 18-23 ปี และของ สุรางค์ กุณวงศ์ ซึ่งผลงานวิจัยปรากฏว่าผู้ใช้มีอายุ 14-21 ปี ซึ่งเป็นวัยที่กำลังศึกษาเล่าเรียน

สำหรับระดับการศึกษาของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาและระดับปริญญาตรี จากงานวิจัยของ รุ่งฤดี สุคนักรบ พบว่าผู้มาใช้ห้องสมุดมากที่สุดเป็นผู้กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รองลงมาเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีและมัธยมศึกษาตอนต้นตรงกับงานวิจัยของสุดใจ เพ็ชรศิริแต่ไม่ตรงกับผลงานของจินตนา เจียมพิทักษ์วงศ์ ซึ่งปรากฏผลว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีสำหรับอาชีพของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา มากที่สุด รองลงมาจะมีอาชีพรับจ้าง

2. การใช้ห้องสมุดและวัตถุประสงค์ของการใช้ห้องสมุด

สภาพการใช้ห้องสมุดของผู้ใช้เมื่อศึกษาในเรื่องความถี่ในการเข้าใช้ห้องสมุดจากการวิจัยของสุดใจ เพ็ชรศิริ ผลการวิจัยพบว่าผู้ใช้มาใช้ห้องสมุดสัปดาห์ละหลายครั้ง เนื่องจากความสะดวกในการเดินทาง สอดคล้องกับงานวิจัยของจินตนา เจียมพิทักษ์วงศ์ ที่ว่าผู้ใช้มาห้องสมุดมากที่สุดสัปดาห์ละ 2 - 4 ครั้ง แตกต่างจากงานวิจัยของรุ่งฤดี สุตน์กรบ ซึ่งปรากฏผลว่าผู้ใช้มาใช้ห้องสมุดมากที่สุดสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

สำหรับวัตถุประสงค์ของการใช้ห้องสมุด ผลงานวิจัยของรุ่งฤดี สุตน์กรบ พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่มาใช้ห้องสมุดเพราะต้องการใช้หนังสือและสิ่งพิมพ์ของห้องสมุดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาความรู้เพิ่มเติม ใกล้เคียงกับผลงานวิจัยของจินตนา เจียมพิทักษ์วงศ์ ซึ่งปรากฏผลจากงานวิจัยว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ใช้ห้องสมุดเพื่อให้ความรู้กว้างขวางและประกอบการศึกษา นอกจากนี้วัตถุประสงค์ของการใช้ห้องสมุดจากงานวิจัยของมาลี พาณิชกุล พบว่าผู้ใช้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาหาความรู้ให้ทันต่อเหตุการณ์เป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่งานวิจัยของสุดใจ เพ็ชรศิริ พบว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาค้นคว้าและการพักผ่อนหย่อนใจ

3. ประเภทของทรัพยากรและเนื้อหาสาขาวิชา

สำหรับประเภทของทรัพยากรที่ใช้และผู้ใช้มีความต้องการมากจากผลงานวิจัยของมาลี พาณิชกุล พบว่าประเภทของทรัพยากรที่ต้องการใช้มากที่สุด ได้แก่ หนังสือวิชาการ ในสาขาวิชาสภาวะแวดล้อม เกษตรกรรม อุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี รองลงมาผู้ใช้มีความต้องการสารคดีทั่ว ๆ ไป แตกต่างจากผลงานการวิจัยของ จินตนา เจียมพิทักษ์วงศ์ ซึ่งปรากฏผลว่าผู้ใช้ห้องสมุดชอบอ่านนวนิยายและความรู้ทั่วไป เพศและระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับประเภทของหนังสือที่ชอบอ่าน โดยเฉพาะผู้หญิงที่มีการศึกษาตั้งแต่ประถม มัธยม และปริญญาตรี ชอบอ่านนวนิยาย และผู้ชายที่มีการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและสูงกว่าปริญญาตรี ชอบอ่านความรู้ทั่วไป ส่วนผู้มีอายุน้อยระหว่าง 18 - 23 ปี จะเป็นนักศึกษา หรือข้าราชการชอบอ่านนวนิยาย ผู้มีอายุสูงกว่า 24 ปีขึ้นไป เป็นผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่น รับจ้าง ประกอบการค้า ชอบอ่านความรู้ทั่วไปแต่อายุและอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับประเภทหนังสือที่ชอบอ่าน

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวข้องซึ่งทำในต่างประเทศนั้น Luckham (1968: 54-56) ได้ศึกษาการใช้ห้องสมุดประชาชนที่เมือง Chester และห้องสมุดประชาชนที่เมือง Eccle ที่ประเทศอังกฤษ เมื่อมี 1971 โดยใช้วิธีสัมภาษณ์ ผู้มาใช้ห้องสมุด 1685 คน ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกของห้องสมุดเป็นผู้มีฐานะทางสังคมค่อนข้างดีและเป็นผู้อยู่ในวัยรุ่นขึ้นไป วัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดเพื่อยืมหนังสือกลับบ้าน 96 เปอร์เซ็นต์ ยืมหนังสือให้คนอื่นอ่าน 27 เปอร์เซ็นต์ มายืมหนังสือโดยที่มิได้ตั้งใจมาก่อน 21 เปอร์เซ็นต์ มายืมหนังสือนวนิยาย 72 เปอร์เซ็นต์ และมายืมหนังสือที่มีใช้นวนิยาย 45 เปอร์เซ็นต์ (หนังสือปรัชญา 1 เปอร์เซ็นต์ ศาสนา 1 เปอร์เซ็นต์ สังคมศาสตร์ 9 เปอร์เซ็นต์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี 8 เปอร์เซ็นต์ ศิลปกรรมและการพักผ่อน 19 เปอร์เซ็นต์ ภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว 10 เปอร์เซ็นต์ ชีวประวัติ 10 เปอร์เซ็นต์ และประวัติศาสตร์ 5 เปอร์เซ็นต์)

ผลการวิจัยของ Luckham (1986: 56) สรุปได้ว่าผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนมีการใช้หนังสือนวนิยายมากไม่ต่ำกว่า 60 เปอร์เซ็นต์ ของการใช้หนังสือทั้งหมด และหนังสือที่ไม่ใช่นวนิยายที่มีการใช้มากที่สุด คือ หนังสือที่มีเนื้อหาด้านชีวประวัติ ประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยว ส่วนผลของการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับเพศ และอายุ ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างที่เห็นได้ชัด

Stevens (1986: 56) ได้ทำการศึกษาการใช้ห้องสมุดประชาชนที่เมือง Swindon ในประเทศอังกฤษ เมื่อปี 1972 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ผู้เป็นสมาชิกห้องสมุด จำนวน 360 คน สรุปผลของการวิจัยได้ว่าผู้ใช้มีวัตถุประสงค์มาใช้ห้องสมุดเพื่อความเพลิดเพลิน 91 เปอร์เซ็นต์ มาใช้ห้องสมุดเพื่อหาข้อมูล 72 เปอร์เซ็นต์ และเพื่อศึกษาหาความรู้ 28 เปอร์เซ็นต์ ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีความสนใจอ่านหนังสือด้านการท่องเที่ยว ชีวประวัติและประวัติศาสตร์มาก และได้จัดลำดับหนังสือที่ผู้อ่านใช้มากที่สุดตามลำดับดังนี้ 1) ท่องเที่ยว 2) ชีวประวัติ 3) ประวัติศาสตร์ 4) สังคม 5) การทำสวน 6) วิศวกรรมไฟฟ้า 7) วิศวกรรมเครื่องจักรกล 8) การกีฬา 9) ชีวิตสัตว์ และกลุ่มผู้ใช้ที่อ่านหนังสือนวนิยายมากที่สุด ได้แก่ ผู้หญิงและผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูง ผู้อ่านวัยกลางคน และกลุ่มผู้ที่มีฐานะทางสังคมค่อนข้างสูง ส่วนผู้มีอาชีพต่าง ๆ จะมีการอ่านน้อยเนื่องจากไม่มีเวลา นอกจากนี้พบว่า เพศต่างกันความสนใจในการอ่านจะแตกต่างกันด้วย

การสำรวจห้องสมุดประชาชนที่จัดทำเป็นประจำในแต่ละปีของประเทศอังกฤษ ได้แก่ หน่วยงาน Euromonitor (1986: 56-57) ได้รายงานผลการสำรวจผู้ใช้ห้อง

สมุดที่เป็นสมาชิกและไม่ได้เป็นสมาชิกจำนวน 2,000 คน ในปี ค.ศ. 1984 ซึ่งผลการวิจัยยืนยันว่าพฤติกรรมของผู้ใช้เหมือนกันในแต่ละปี คือ ผู้ใช้อ่านนวนิยาย 67 เปอร์เซ็นต์ และอ่านหนังสือที่ไม่ใช่นวนิยาย 33 เปอร์เซ็นต์ (หนังสือด้านประวัติศาสตร์ 6 เปอร์เซ็นต์ ชีวิตประวัติ 7 เปอร์เซ็นต์ ด้านการศึกษา 4 เปอร์เซ็นต์ ธุรกิจและวิชาการด้านเทคนิค 2 เปอร์เซ็นต์ และหนังสือเกี่ยวกับการท่องเที่ยว 1 เปอร์เซ็นต์) สำหรับผลการสำรวจวิธีการได้หนังสือมาอ่านปรากฏว่าได้จากการซื้อ 35 เปอร์เซ็นต์ ยืมมาจากห้องสมุด 33 เปอร์เซ็นต์ ยืมจากเพื่อน 17 เปอร์เซ็นต์และได้รับหนังสือเป็นของขวัญ 9 เปอร์เซ็นต์

Boutry-Chaillet (1986: 141) ศึกษาการใช้ห้องสมุดประชาชน ในประเทศฝรั่งเศส เมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1984 โดยมีจุดมุ่งหมายศึกษาการใช้ของผู้ใช้ และประเภทของหนังสือที่ยืมออก ผลการวิจัยสรุปได้ว่าผู้ใช้ส่วนมากเป็นผู้ที่อยู่ในวัยรุ่น มีความต้องการและมีความสนใจข้อมูลเกี่ยวกับโลกโดยทั่ว ๆ ไป ในขณะที่ผู้มีอายุสูงกว่าวัยรุ่น ชอบยืมหนังสือนวนิยาย ผู้ทำงานอาชีพต่าง ๆ และผู้เป็นครู มีความต้องการหนังสือสาขาวิชา ประวัติศาสตร์และชีวิตประวัติ ผู้มีอาชีพเป็นกรรมกรมีการยืมหนังสือในระดับน้อย และโดยสรุปแล้ว ผู้หญิงยืมหนังสือนวนิยายมากกว่าผู้ชาย ซึ่งการศึกษาดังกล่าวมีประโยชน์ต่อการจัดทำทรัพยากรห้องสมุด

Willard และ Teece (1983) ได้ศึกษาการใช้ห้องสมุดประชาชนในประเทศออสเตรเลีย โดยมุ่งศึกษาสภาพการใช้ห้องสมุดของผู้ใช้ในเรื่องเกี่ยวกับ เพศ อายุ วัตถุประสงค์ในการใช้ และความต้องการใช้ทรัพยากรห้องสมุด โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ใช้ห้องสมุดในช่วงระยะเวลา 1 สัปดาห์ ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1979 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ ผู้มาใช้ห้องสมุดเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย คือ เป็นผู้ชาย 96 คน ผู้หญิง 130 คน ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-34 ปี วัตถุประสงค์ในการมาใช้ห้องสมุด เพื่อมายืมหนังสือมากที่สุดรองลงมาเพื่อยืมวัสดุทัศนวัสดุและเพื่อหาข้อมูลที่ต้องการ นอกจากนี้ผู้ใช้มีความต้องการหนังสือด้านภาษาต่างประเทศและหนังสือทางด้านวรรณคดีมาก

Marsterson (1974) ได้ทำการสำรวจห้องสมุดประชาชน 3 แห่ง ในประเทศอังกฤษ ที่เมือง Sheffield, Maltby และ Chester/Eccles วัตถุประสงค์ในการสำรวจเพื่อศึกษาในด้านการใช้ห้องสมุดและพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ใช้ส่วนมากของห้องสมุดประชาชนเมือง Sheffield เป็นผู้มีอายุระหว่าง 15-20 ปี ผู้ชายและผู้หญิงมีจำนวนเท่ากัน ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษา เนื่องจากเมือง Sheffield มีสถาบันการศึกษามาก ส่วนห้องสมุดประชาชนที่เมือง Maltby

และ Chester/Eccles มีนักศึกษาใช้น้อย อายุโดยเฉลี่ยส่วนมากอยู่ในระหว่าง 35-54 ปี ผู้ใช้ส่วนมากเป็นแม่บ้าน

Rottcher (1982: 277) ได้ศึกษาการใช้ห้องสมุดของนักศึกษามหาวิทยาลัยบอนน์ ในประเทศเยอรมันตะวันตก พบว่า นักศึกษาของมหาวิทยาลัยบอนน์ มากกว่า 34,000 คน คิดเป็น 60 เปอร์เซ็นต์ของผู้ที่อยู่ในตัวเมืองมาใช้ห้องสมุดประชาชน (Bonn Public Library) เช่นเดียวกับนักศึกษามหาวิทยาลัย Cologne และมหาวิทยาลัย Aachen ซึ่งมาใช้ห้องสมุดประชาชนเช่นกันเนื่องจากห้องสมุดมีหนังสือที่ตรงกับความต้องการมากกว่า เวลาเปิด-ปิดของห้องสมุดนานมากกว่าและสะดวกในการใช้หนังสือ ในปี ค.ศ. 1980 ห้องสมุดให้นักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ยืมเป็นจำนวน 15.73 เปอร์เซ็นต์ของการยืมทั้งหมด นักศึกษาเหล่านี้ส่วนใหญ่ใช้หนังสือประเภทวิชาการ และใช้หนังสือทางสังคมศาสตร์มาก ดังนั้นรัฐบาลจึง ได้จัดเงินงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดหาทรัพยากรห้องสมุด 13.1 เปอร์เซ็นต์ของงบประมาณทั้งหมดของห้องสมุดเพื่อจัดดำเนินการเหล่านี้

Shunsaku-Tamura (1980: 123-140) ได้ศึกษาลักษณะเฉพาะของผู้ใช้ในการใช้ห้องสมุดประชาชน 4 แห่ง ที่เมืองโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น เมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1980 ผลการสำรวจพบว่าผู้ใช้ห้องสมุด ส่วนมากมีอายุระหว่าง 10-39 ปี เป็นนักเรียน นักศึกษา แม่บ้านซึ่งได้รับการศึกษาอยู่ในระดับสูงและทำงานในอาชีพต่าง ๆ ผู้มาใช้ห้องสมุดบ่อยที่สุด ได้แก่ แม่บ้านซึ่งอาจเป็นเพราะแม่บ้าน มีความตั้งใจหาบุตรของตนเข้าใช้ห้องสมุด นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าลักษณะเฉพาะของผู้ใช้ของห้องสมุด จะแตกต่างกันไป คือ ผู้ใช้ที่เป็นแม่บ้านจะใช้ห้องสมุดที่อยู่ใกล้บ้านหรือผู้ทำงานก็จะใช้ห้องสมุดใกล้กับสถานที่ทำงานเป็นต้น

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ พอสรุปได้ว่าการศึกษาด้านการใช้ห้องสมุดกันมากพอสมควร ส่วนในเรื่องความต้องการใช้ทรัพยากรห้องสมุดยังไม่มีการศึกษาวิจัยอย่างจริงจัง ซึ่งความจริงวิธีการศึกษาถึงความต้องการของผู้ใช้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง และเป็นประโยชน์มากต่อการจัดหาทรัพยากรให้ได้สัดส่วนตรงกับความต้องการของผู้ใช้ในแต่ละระดับการศึกษาและอาชีพ ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานของห้องสมุดมีประสิทธิภาพ ห้องสมุดทุกประเภทควรมีการสำรวจการใช้และความต้องการใช้ทรัพยากรของผู้ใช้ห้องสมุดเป็นประจำ